

LANAREN EKONOMIA IKASTAROA

3. gaiaren praktikak

OTAZUA GARMENDIA, GARIKOITZ

3. GAIAREN PRAKTIKAK: LAN MERKATUAREN ANALISIRAKO PLANTEAMENDU TEORIKOAK

3.1 praktika

LAN MERKATUAREN INGURUKO PLANTEAMENDUAK

Irakurri artikulua eta elkarrizketa eta bilatu, nabarmendutako esaldietan, lan-merkatuaren azterketari eta langabeziaren arazoari dagozkien planteamenduak. Lan-berrikuntza. 2010/10/17

© **EDICIONES EL PAÍS S.L.** - Miguel Yuste 40 - 28037 Madrid [Espainia] - Tel. 91 337 8200

Ez da kasualitatea 2010eko Ekonomiako Nobel Saria lan-merkatuan adituak diren hiru ekonomialariari eman izana. Peter Diamond, Dale Mortensen eta Christopher Pissarides dira, nolabait esateko, gaur egun lan-merkatua azaltzen duten teoria nagusien egileak, merkatuaren frikzioei, kostuei eta barneko eraginkortasunik ezari dagokienez. Hirukote honen ondare erkidea ez da laburbiltzen erraza haietako norbait larriki kaltetu gabe, **baina abiapuntu gisa hartzen dute merkatu bereziak badirela (eraginkortasunik ezak metatzen dituztenak), lan-merkatua merkatu berezi horietako bat dela (1)** eta, beraz, bitartekaritza-lana behar duela eskaria eta eskaintza bateratu ahal izateko. **Enplegua ez da ondasun homogeneoa (2)**; ondasun hori eskaintzen duenaren zerbitzua ondasuna eskatzen duenaren interesarekin bateratzeak kostuak dakartza. Kostu horiek (dirua, denbora) bitartekaritzarekin murrizten dira, Espainiaren kasuan Enpleguko Institutu Nazionalaren (EIN) esku dagoena. Eraginkortasunik ezak edo frikzioak gertatzen direnean sortzen dira arazoak, bai bitartekariak enplegua bilatzeko denbora murriztea lortu ez duelako bai langabeziako prestazio-sistemek eskaria eta eskaintza bateratzea sustatzen ez dutelako.

Nobel saridunek ez dute gizarte-politiken inguruko iritzirik ematen, eta ezingo lukete eman. Jakina da langabeen prestazioa kendu edo nabarmen murrizten bada, langabezia-tasa murriztu egingo dela; ondorio horretara iristeko ez da ikasketarik behar. Baina, aldi berean, edozein arrazoi dela eta beren eskaintza eskari batekin bateratzea lortzen ez dutenen eta eskari hori aurkitzen ez dutenen pobretzea ere areagotuko litzateke. Eta pobretze horrek ondorio larriak izango lituzke ekonomiaren funtzionamendu zuzenean. Nobel saridunen hipotesi doituaren arabera, **kontu handiz berrikusi behar da prestazio-politika (eta herrialdeko sorospenen eta batezbesteko soldataren arteko aldea) lana bilatzeari pizgarririk kentzen ez zaiola bermatzeko (3)**. Diamond, Mortensen eta Pissarides ekonomialarien analisietatik eratorritako gomendioek diote lan-bitartekaritzan berrikuntza behar dela; ez dute inolaz ere murrizketa drastikorik iradokitzen edo sustatzen prestazioen alorrean. Iradokizunek barne dituzte enplegu-bilaketaren inguruko interesa areagotzeko metodoak,

adibidez, hasierako hilabeteetan prestazio altuagoak ordaintzea eta prestazioak pixkanaka murriztea. Lan-merkatuak sufritu dituen kalte larrien inguruan kezkatuta dauden Espainiako ekonomialariek diote gomendio horietako zenbaitek langabezia arintzen lagun dezaketela.

Nobel saridunen karga nagusia (nahi gabe) EINari zuzendutakoa da. Planteatu behar dugun galdera da EINa bere merkatuko bitartekari-funtzioak behar bezala betetzen ari den ala ez. Ezagutzen diren estatistikek adierazten duten moduan, erakunde honek ez badu lortu enplegua bilatzeko denbora murriztea eta beren lehen enpleguaren bila dabiltzan langabeen kopurua eta 45 urtetik gorako langabeen kopurua etengabe areagotzen ari bada, erakundeak egindako lana oso eskasa dela ondorioztatu beharko da. Eskatzen zaiona da eskaria eta eskaintza modu aktiboan bateratzeko helburua duen erakunde publiko bihur dadin, beren etxeetatik kanpo mugitu behar duten enplegu-eskatzailleei irtenbideak eskain diezazkien (jabetzako etxebizitza izatearen ohitura da egiturazko langabezia murriztea ekiditen duten kanpoko zurruntasunetako bat) eta lana galtzen duten edo lana eskatzen duten pertsonen kopurua kalkulatzeko duen erakunde baina gehiago izan dadin.

ELKARRIZKETA: Lehen planoan, MICHAEL PIORE, MIT-ko Ekonomia Katedraduna

"Soldatak behar dituzte ez du inolako laguntzarik ekarriko" M. V. G. 2010/10/17

Ingurune akademikoetan ez dira erraz aurkitzen krisitik ateratzeko Michael J. Piore-ren (New York, 1940) gastu publikoaren aldeko diskurtso keynestar horren argiak dituzten pertsonak. Bai, egia da Paul Krugman-ek ere hori defendatzen duela, baina 2008ko Nobel saridunaren pentsamoldea ere ez da gailentzen Akademian. Massachusetts Institute of Technology (MIT) institutuko katedraduna den eta aste honetan Ortega y Gasset Fundazioko enpleguaren inguruko mintegian izan den Piore-ren aburuz, langabeziaren irtenbidea "oso mantsoa" izango da eta ez du erreformarik behar, baizik eta eskaria sustatzeko estimuluak eta gastu publikoa areagotzea. Eta, aurtengo Nobel saridunarekin, Peter Diamond-ekin departamentua partekatzen duen arren, ez dago batere ados haren teoriarekin eta sari hori jaso duten beste bi adituekin.

Galdera. Noiz aterako gara enpleguaren krisitik herrialde garatuetan?

Erantzuna. Ez dago argi. Estatu Batuetan ez dakigu susperraldiak jarraituko duen edo berriz eroriko garen. Dena den, badirudi irtenbidea mantsoa izango dela eta langabezia altua. Europan, heresturaren politika jarraitzen ari dira eta horrek ez dio susperraldiari mesederik egiten.

G. Lan-araudian aldaketak behar direla uste duzu?

E. Bi arazo desberdin dira. Eskariaren krisi bat dago, jarduera ekonomikoa hondoratzen duena, baina lan-erreformak eskaintzarekin du lotura. Bi arazoak bereizi behar dira. Eskaririk eza ezin da soldaten beharpenarekin eta gobernu-gastuen murrizketarekin konpondu.

praktikak

G. Ez duzu uste Espainiako lan-merkatuko arazoak konpontzea, esaterako aldi baterako langileen eta langile finkoen arteko dualtasuna, lagungarria izan daitekeenik?

E. Beste arazo batzuetarako irtenbidea izan daiteke. Lagungarria izan daiteke, baina ez da krisitik ateratzeko irtenbidea.

G. Kaleratze-kostuak murriztea ere ez?

E. Ez dut ikusten nola izan daitekeen hori lagungarria krisitik ateratzeko.

G. Zergatik?

E. Eskariaren krisi bat da hau. Langile gehiegi daude, langabezia gehiegi. Eta ez hori bakarrik, ekonomia aurreratueta baliabide guztietan gertatzen da: makineria gehiegi, finantza-kapital gehiegi, material gehiegi, etab. (4) Prezioak puntu bakar batean behertzeak ez du inolako laguntzarik ekarriko. Eskaria areagotu behar da gastua areagotuta. Gastu publikoak edo soldatek behera egiten badute, eskariak atzera egingo du. Obamak esan du: "Ez alferrik galdu krisi on bat". Baina ideia da krisia erreformak egiteko aitzakia besterik ez dela. Beste helburu batzuetarako erabili nahi da. **G.** Orduan, zer egin behar da?

E. Ekonomiak krisitik automatikoki ateratzeko gaitasuna du. Indar natural horiei ekonomia bultzatzen utzi behar diegu ekonomia aireratu arte, eta eskari gehiago sortuta lagundu behar diegu.

G. Zeintzuk dira indar horiek?

E. Mundu guztiak ditu erreserbak. Krisi batean ez da inbertsiorik egiten erreserba horiek amaitu arte. Salmentak inbentarioetatik datoz. Inbentarioak agortzen direnean, enpresak berriz ere hasten dira ekoizten, inbertitzen, momentu horretako eskaria soilik asebetetzeko. Baina hori ez da bultzada ekonomikoa, dagoen eskaria asebetetzea baizik.

G. Beraz, horrek ez du bere horretan funtzionatzen.

E. Ez, jakina ezetz. Gastuekin bultzatu behar dira. (5)

G. Zer deritzozu aste honetan ezagutu diren Nobel saridunek ematen duten langabeziaren azalpenari?

E. Ez da ona. Eredu teoriko interesgarriak sortu dituzte. Baina inplikazio praktikoak ez dira zuzenak lan-merkatuak nola funtzionatzen duen azaltzeko. Haien aburuz, informazioa da teoriaren ardatz nagusia. Langabezia iristen da jendeak informazio nahikoa ez duelako. Langabeak ez daki enplegu-eskaintza non dagoen. Informazioa mugituko balitz, merkatua eraginkorragoa izango litzateke. Baina hori ez da ikuspegi zuzena.

G. Zein izango litzateke orduan zuzena?

E. Lan-merkatua segmentutan zatitzen da (industria Bartzelonan, eraikuntza Madrilan, edota eraikuntza Sevillan ere beste segmentu bat da). (6) Horietako bakoitzean, jendeak informazio ona du, senideengandik, lankideengandik, lagunengandik eta abarregandik jasotakoa. Arazoa segmentua aldatzeko momentuan iristen da. Lengoia, jarraibideak, prestakuntza orokorrean... dena da desberdina. Segmentu batetik bestera aldatzeko segmentu berriaren lengoia menperatu behar duzu.

G. Baina gaur egungoaren moduko egoera batean, Espainiako eraikuntzaren alorrean milioi bat lanpostu suntsitu diren eta itzuliko ez diren honetan, nola alda daiteke pertsona bat segmentu edo sektore batetik bestera?

E. Lehenik eta behin, ekonomia suspertu behar da. Enpleguak hazi egin behar du beste sektore horietan. Segmentu-aldaketa hori lortzeko, prestakuntza behar da. Gainera, prozesua zailagoa izaten da langabezia-maila altua denean. Segmentu bateko langileek ez dituzte sarrera berriak onartzen, defentsa moduan.

G. Eta nola gainditu arbuio hori?

E. Enplegua areagotuta.

G. Ez dira existitzen Nobel saridunek aipatzen dituzten frikzioak?

E. Ez segmentu beraren barruan. Segmentu batetik bestera aldatzeko bakarrik.

G. Eta nola desagerrarazi horiek?

E. Segmentu batean, sektore batean, daudenei lengoia berri bat erakutsita bakarrik. Jakina, atzeraldi-fase batean arbuio soziala agertzen da, politikak beren horretan ez dira nahikoa. Honela, egungoaren moduko testuinguru batean, enplegu-murrizketa oso mantsoa da.

G. Baina langabezia-maila hori azkar murriztu beharra dago. Espainian % 20koa da.

E. Eskari agregatua areagotu behar da. Neurri gehigarriak ere egon daitezke, baina eskaria areagotzen ez bada, neurri horiek ez dute enplegurik sortuko. (7)

3.2 praktika

LAN MERKATUAREN DUALTASUNA

Ondorengo estekako testua irakurri eta bideoa ikusi ondoren, erantzun 1. eta 2. galderei.

Esteka:

http://portal.uc3m.es/portal/page/portal/actualidad_cientifica/noticias/contratos_p_aro (2018/04/11)

Galderak:

- 1. Laburbildu adierazi diren lan-merkatuaren dualtasunaren inguruko kausak eta ondorioak.**
- 2. Deskribatu lan-merkatuaren dualtasuna azaltzen duten beste faktore batzuk.**

Estekak Carlos III Unibertsitatearen informazioa jasotzen du parte hartzen ari diren ikerketaren inguruan, Juan José Dolado irakaslearen bideoarekin batera:

Izenburua: Two-tier Labor Markets in the Great Recession: France vs. Spain

Egileak: Bentolila, S., P. Cahuc, J. Dolado y T. Le Barbanchon

Aldizkaria: CEPR Discussion Paper 8152

3. GAIAREN PRAKTIKEN ERANTZUNAK

3.1 PRAKTIKA

1. Lan-merkatua merkatu berezizat jotzea ekarpen instituzionalista da. Ez du funtzionatzen gainerako merkatuen moduan. Eskaintzak eta eskariak merkatu horretan gertatzen diren prozesuetako zenbait besterik ez dituzte azaltzen.
2. Lan-ingar eta enplegu heterogeneoen ideia instituzionalista da. Pertsona guztiek ez dituzte ezaugarri berak, ez eta prestakuntza bera, ez eta gaitasun eta trebezia berak. Enplegu guztiek ez dute lan-esku bera behar.
3. Eskola neoklasikoa izan da langabeziako prestazioek enplegu-bilaketari pizgarriak kentzearen ondorioen inguruan interes gehien jarri duena.
4. Krisiaren azalpen keynestarra: ekoizpen-gaitasuna eskaria baino handiagoa da.
5. Politika keynestarra. Ekonomia gastu gehiagorekin bultzatu behar da.
6. Lan-merkatuaren segmentazioaren tesia instituzionalista da.
7. Politika keynestarra: krisitik ateratzeko, eskaria bultzatu behar da.

3.2 PRAKTIKA

1. Bideoak honakoa azaltzen du:

Langilearen babesean gertatzen diren desberdintasunek, langilea mugagabea edo aldi baterakoa izatearen arabera, lan-merkatu duala eta segmentatua sortzen dute eta hori oso kaltegarria da langabezia-tasaren mailari eta hegakortasunari dagokienez, azterlanaren emaitzen arabera. Horregatik, egileek diote aldi baterako kontratu gehienak desagerrarazi behar direla eta lan-kontratu mugagabe bakarria sartu behar dela, langilearen antzintasunarekin batera haziz doan kaleratzearen kalte-ordainarekin.

2. Hauek dira 3. gaiaren aipatzen diren lan-dualtasuna azaltzen duten faktoreak, lan-merkatuaren lehia-izaera ez perfektua eta lan-merkatuaren homogeneotasunik eza islatzen dituztenak:

- a. Barneko lan-merkatuak: lanpostuen inguruko lehia mugatua eta arautua dutenak. Enpresek laneskua bertan mantentzeko interesa dute lanekuaren prestakuntza- eta kualifikazio-kostuak errentagarri izan daitezen eta soldata eta lan-baldintza onak ezartzen dituzte barneko langileentzat.
- b. Aldaketa teknikoan ondorioz, dualtasunaren lehenengo bultzada produktuen merkatuan gertatzen da. Edozein produkturen eskaria zati egonkor baten (enpresa handiek hartzen dutena) eta zati ez egonkor baten (enpresa txikien eskuetan dagoena) artean bana daiteke.
- c. Kanporatze-prozesuek eta merkatu globalizatuetao estrategiek erabakitzen dute lanaren banaketa.
- d. Dualtasuna lan-indarra banatzeko eta zatitzeko tresna gisa, langileen soldata-presioak murrizteko.
- e. Lanaren alderdi psikologiko eta soziologikoaren garrantzi handiagoo, taldeko ekoizpenaren izaera eta lanaren alderdi dinamikoo dira enpresek ez-merkatuko lanaren inguruko antolaketa-egiturak eta arauak hartzera eramaten dituzten arazoietako batzuk. Testuinguru honetan, enpresek langileen denbora erosten dute eta langileek zein lan-kantitate eskaini nahi duten erabakitzen dute hausnarketa psikologikoo eta soziologikoo burutu ondoren (soldata, jasotako tratua, lanaren autonomia-maila, etab.). Hausnarketa horiek ez dira beti berdina eta ez dute beti pisu bera izaten. Halaber, ikaskuntza-prozesua (eta bere izaera dinamikoo) lanaren ezaugarri bereizgarria da eta horrek eraginak ditu harreman iraunkor batekin lortzen den eraginkortasunean, lan-kontratu bakar batekin erabat mugatu ezin daitekeen harremana izanda.

